MALTA

QORTI TA' L-APPELL KRIMINALI

ONOR. IMHALLEF
JOSEPH GALEA DEBONO

Seduta tat-28 ta' April, 2005

Appell Kriminali Numru. 275/2004

L-Avukat Dr. Louis Galea

Vs
Frans Ghirxi

Il-Qorti,

Rat l-akkuza dedotta kontra l-appellant quddiem il-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali talli bhala editur tal-gazzetta "L-Orizzont" ippublika avviz fil-harga tal-gurnal "L-Orizzont" tad-19 u l-20 t'April, 2001, liema avviz attribwixxa fatti determinati bi skop li joffendu l-unur u l-fama tal-kwerelant u li jesponuh ghar-redikolu w ghad-disprezz tal-pubbliku.

Rat is-sentenza tal-Qorti tal-Magistrati (Malta) bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali tal-24 ta' Novembru, 2004, li biha, wara li rat l-Artikoli 3 u 11 tal-Ligi ta' l-Istampa Kap. 248,

sabet lill-kwerelat hati w ikkundannatu ghall-multa ta’ mitt lira Maltin (LM100).

Rat ir-rikors tal-appellant minnu pprezentat fis-6 ta’ Dicembru, 2004, li bih talab lil din il-Qorti joghgobha tirrevoka s-sentenza appellata w b’hekk tehles lill-esponent minn kwalunkwe mputazzjoni w piena.

Fliet l-atti kollha processwali.

Rat illi l-aggravju tal-appellant jikkonsisti fis-segwenti w cioe’ li l-Ewwel Qorti ma messha sabet ebda htija ta’malafama izda messha ddikjarat li dak li deher kien ezercizzju tad-*diritto di cronaca* sancit u protett sew mill-art. 10 tal-Konvenzjoni Ewropeja ghad-Drittijiet tal-Bniedem u l-provvediment ekwivalenti tal-Kostituzzjoni ta’ Malta. Illi l-Ewwel Qorti poggiet il-kaz fuq binarju hazin billi l-kaz ma kienx wiehed ta’ ezami tal-kontenut tal-kitba izda jekk dak miktub fid-Diarju ta’ Ciro del Negro u li xandar il-Partit Laburista kienx ta’ interess pubbliku w kellux il-pubbliku jkun mgharraf bih. Hawn hemm akkoppjati d-dritt tal-gurnalista li jgharraf u d-dritt u l-istennija tal-pubbliku li jkun mgharraf. Hu irrifera ghall-Att VI tal-1976 li fil-Ligi tal-Istampa gharaf specifikatament il-funzjoni tal-istampa f’ socjeta’ demokratika w allura rrenda rrilevanti xi gudizzji antiki li kienu jpoggu f’ keffa wahda lic-cittadin ordinarju w lill-gurnalist. Dan anki b’ estensjoni ta’ dak li kien japplika ghall-politici. Saret umbaghad riferenza ghall-ghadd ta’ sentenzi tal-Qrati taghna kif ukoll ghal xi gudikati tal-Qorti Ewropeja dwar id-Drittijiet tal-Bniedem.

Semghet it-trattazzjoni;

Rat il-fedina penali aggornata tal-appellant esebita mill-Prosekuzzjoni fuq ordni tal-Qorti;

Rat il-verbal tal-10 ta’ Marzu, 2005 li bih il-partijiet qablu li fid-dijarju ta’ Ciro del Negro ma jissemmiex il-kwerelant Dr. Louis Galea imma biss b’ implikazzjoni.

Fliet u ezaminat bir-reqqa l-gurisprudenza in materja senjalata mill-appellant u mill-kwerelant appellat ;

Ikkonsidrat.

Illi l-fatti li taw lok ghal dawn il-proceduri taht il-Ligi Dwar l-Istampa kienu fil-qosor is-segwenti. Fil-hargiet tal-gurnal L-Orizzont tal-Hamis 19 u l-Gimgha , 20 t'April, 2001 , deher f' kaxxa li kienet tiehu tlitt kwarti ta' pagna circa dak li ssejjah minn xi xhieda bhala "avviz" jew "reklam" tal-Partit Laburista bit-titolu b' ittri bojod grassi fuq l-iswed ."IL-HBIEB TAL-HBIEB". **Taht dan it-titolu kien hemm kopja ta' faccata ta' dijarju bid-data fl-intestatura "mercoledi 6 ottobre" u xi ismijiet u indirizzi, fosthom dak ta' "**Joe Galea fratello di Louis" **u xi kliem iehor indecifrabbli ghal din il-Qorti. Magemb dan l-isem u indirizz kien hemm ritratt tal-Onorevoli Dr. Louis Galea bi vlegga sewda testendi mir-ritratt sal-isem ta' Joe Galea . Kien hemm ukoll tlitt ritratti ohra mad-dawra tal-kopja tal-faccata tad-dijarju u cioe' dawk ta' Meinrad Calleja, l-Onorevoli Ministru Ninu Zammit u certu Bastjan Dalli , hu l-ex Ministru John Dalli. Fil-qiegh tal-kaxxa umbaghad kien hemm il-kliem b' tipa in korsiv ukoll grassa w sewda : *"Skond id-dijarju ta' Ciro del Negro".***

Fis-26 t' April, 2001 il-kwerelant Dr. Galea permezz tal-legli tieghu Dr. Peter Fenech kiteb lill-Ispettur tal-Ghassa tal-Pulizija ta' Haz-Zebbug u talbu jipprocedi kontra l-appellant bhala editur tal-gurnal L-Orizzont ghall-malafama lilu allegatament rekata b' dawk iz-zewg pubblikazzjonijiet. Il-Pulizija pprocediet konformement b' din l-istanza.

Meta l-kwerelant xehed quddiem l-Ewwel Qorti hu qal li kien hassu ngurjat b' dan l-avviz peress li hu kien gie assocjat ma cirku ta' droga illi assolutament hu mieghu ma kellux x' jaqsam u, di piu', donnu kien qed jigi nsinwat illi hu habib ta' dan ic-cirku jew inkella ghandu interess fih. Hu lil Meinrad Calleja qatt ma kien iltaqa' mieghu, ma kellu ebda relazzjoni mieghu

w ma kienx jafu. Huh Joe Galea kien xehed diversi drabi quddiem il-Qrati w dejjem kien kostanti fix-xhieda tieghu fis-sens li hu qatt ma kellu konnessjonijiet la ma Meinrad Calleja w lanqas ma Ciro del Negro u qatt ma kien iltaqa' maghhom. Hu figura pubblika w kien ilu jokkupa dikasteri ministerjali ghal diversi snin u ghalhekk dan l-avviz ikollu aspett negattiv serju fuqu kemm personalment u kemm ukoll fuq il-kariga li kien jokkupa.

Illi l-aggravju tal-appellant hu li l-Ewwel Qorti poggiet il-kaz fuq binarju hazin billi l-kaz ma kienx wiehed tal-kontenut tal-kitba izda jekk dak miktub fid-dijarju u li xandar il-Partit Laburista kienx ta' interess pubbliku w kellux il-pubbliku jkun mgharraf bih. L-appellant umbaghad iccita ghadd ta' sentenzi ta' dawn il-Qrati u anki tal-Qorti Ewropeja tad-Drittijiet tal-Bniedem li skondu jsahhu t-tezi difensjonali tieghu.

Bir-rispett kollu din il-Qorti bla tlaqlieq ma taqbilx mall-ewwel sottomissjoni tal-appellant li l-Ewwel Qorti poggiet il-kaz fuq binarju zbaljat . Din hija procedura li qed issir skond il-Ligi tal-Istampa u ergo necessarjament l-Ewwel Qorti kellha fl-ewwel lok tiddetermina jekk il-pubblikazzjoni kienetx ingurjuza jew le u biex taghmel hekk kellha bil-fors taghmel il-konsiderazzjonijiet li hija ghamlet, ghaliex kieku *"on the face of it"* ma kienx hemm ebda ingurja, setghet tieqaf hemm u tillibera. Dwar it-tieni sottomissjoni li l-pubblikazzjoni trid tigi gudikata ukoll fl-isfond tal-gurisprudenza aktar recenti fejn si tratta ta' material t'interess pubbliku w fejn ikunu nvoluti persuni pubblici bhal politici jew trejdjunjonisti, l-appellant ghandu ragun li veru hekk ghandu jsir, pero' dan lanqas ma jwassal necessarjament ghal xi *"carte blanche"* li taghti d-dritt lil media li jisparaw *"from the hip"* lejn kull min ikun jokkupa dawn il-kariki pubblici b' mod li jattribwulu fatti inveredici bl-iskop palez jew mistur li jtappnulu r-reputazzjoni tieghu jekk mhux ukoll jiddistrugguha ghal kollox.

Ikkonsidrat ;

Illi l-appell tal-kwerelat jinneccessita ghalhekk fl-ewwel lok revizjoni tal-apprezzament tal-fatti li ghamlet l-Ewwel Qorti meta waslet ghall-konkluzzjoni ta' htija li waslet ghaliha fis-sentenza appellata. Dan ghaliex kif jghid il-GATLEY "On Libel and Slander" 97th. Edit . p.49 : "..*whether or not any imputation is defamatory is not a matter of law , but a matter of fact."* Issa kif gie ritenut minn din il-Qorti fis-sentenza taghha "Onor. Dr. Alfred Sant vs. Joe Micallef**" [3.3.2004], (fejn din il-Qorti kkonfermat sentenza ta' htija dwar ingurja minn karikatura li kienet turi lill-kwerelant b' xebh ma Hitler), hu principju ormaj stabilit fil-gurisprudenza ta' din il-Qorti (kemm fil-kaz ta' appelli minn sentenzi tal-Qorti tal-Magistrati kif ukoll fil-kaz ta' appelli minn verdetti w sentenzi tal-Qorti Kriminali) li din il-Qorti ma tiddisturbax l-apprezzament dwar il-provi maghmul mill-Ewwel Qorti jekk tasal ghall-konkluzzjoni li dik il-Qorti setghet ragonevolment u legalment tasal ghall-konkluzzjoni li waslet ghaliha. Fi kliem iehor , din il-Qorti ma tirrimpjazzax id-diskrezzjoni fl-apprezzament tal-provi ezercitata mill-Ewwel Qorti , izda taghmel apprezzament approfondit tal-istess biex tara jekk dik l-Ewwel Qorti kienetx ragjonevoli fil-konkluzzjoni taghha . Jekk izda din il-Qorti tasal ghall-konkluzzjoni li l-Ewwel Qorti fuq il-provi li kellha quddiemha, ma setghetx ragjonevolment tasal ghall-konkluzzjoni li waslet ghaliha , allura din tkun raguni valida , jekk mhux addirittura mpellenti , sabiex din il-Qorti tiddisturba dik id-diskrezzjoni w konkluzzjoni (ara f'dan is-sens "inter alia" l-Appell Kriminali :** "Il-Pulizija vs. Raymond Psaila et." **[12.5.94;** "Ir-Republika ta' Malta vs. George Azzopardi " **[14.2.1989]; "**Il-Pulizija vs. Carmel sive Chalmer Pace**" [31.5.1991] ; "**Il-Pulizija vs. Anthony Zammit" **[31.5.1991] u ohrajn .**

"Illi appropozitu , din il-Qorti tirriferi ghal dak li nghad minn LORD CHIEF JUSTICE WIDGERY **fil-kawza** "R. v. Cooper**" ([1969] 1 QB 276) (in konnessjoni mal-artikolu tal-ligi Ingliza s. 2 (1) (a) tal-Criminal Appeal Act, 1968) :-**

"assuming that there was no specific error in the conduct of the trial , an appeal court will be very reluctant to interfere with the jury's verdict (in this case with the conclusions of the learned Magistrate) , because the jury will have had the advantage of seeing and hearing the witnesses , whereas the appeal court normally determines the appeal on the basis of papers alone . However, should the overall feel of the case – including the apparent weakness of the prosecution evidence as revealed from the transcript of the proceedings – leave the court with a lurking doubt as to whether an injustice may have been done, then , very exceptionally, a conviction will be quashed." **(Ara wkoll** BLACKSTONE'S CRIMINAL PRACTICE **(1991) , p. 1392)**

Illi din il-Qorti ghamlet ezami approfondit tal-provi biex tara jekk l-Ewwel Qorti setghetx legalment u ragjonevolment tasal ghall-konkluzzjoini ta' htija dwar l-imputazzjoni dedotta kontra l-kwerelat appellant .

Issa kif sew irriteniet l-Ewwel Qorti il-messagg moghti mill-hekk imsejjah "Avviz" hu wiehed car u cioe' li l-kwerelant Dr. Galea jifforma parti minn cirku ta' "hbieb tal-hbieb" **li fosthom kien hemm certu Meinrad Calleja li dak iz-zmien kien ghaddej jew ghadu kif ghadda process kriminali fuq traffikar ta' droga , process li kien qajjem hafna interess u li spicca b'verdett ta' htija tal-gurati . Il-bazi ta' dan il-messagg jidher li harget mill-fatt li fid-dijarju ta' Ciro del Negro kien hemm riferenza ghal** "Joe Galea fratello di Louis…" **segwit b' xi kliem indecifrabbli.**
Ikkonsidrat'

Kif gie ukoll ritenut fis-sentenza "Sant vs. Micallef" **fuq citata, "Dak li jghid il-**GATLEY **li "*The imputation conveyed is not to be determined by the meaning intended by the man who published the words "* izda "*by the meaning in which the ordinary reasonable man would understand them."* japplika kemm ghall-ingurja bil-kitba kif ukoll ghall-ingurja b'karikatura." u,**

f' dan il-kaz, ghall-avviz viziv kompost minn riproduzzjoni ta' faccata ta' dijarju u r-ritratti mdawwrin mieghu fosthom senjatament dawk tal-kwerelant u tal-imsemmi "Meinrad Calleja" li kien instab hati ta' traffikar ta' drogi. Jekk umbaghad kien hemm xi dubju li dan kien il-messagg li ried jinghata il-kliem b' ittri grassi fuq sfond iswed "Il-Hbieb tal-Hbieb" zgur inehhi kull ombra tieghu.

Il-kwerelant bil-kompozizzjoni tal-hekk imsejjah "avviz" gie paragunat u assocjat ma' persuna ormai notorja w li nstabet hatja mill-Qorti ta' reat serjissimu . Issa kif gie ritenut fl-Appell Kriminali : "Il-Pulizija vs. Rocco Abdilla et" **[28.4.1962] "*Appena hemm bzonn jigi rilevat li l-paragun ta' persuna ma' "any odious , disreputable or contemptible person " hu libelluz. Hekk il-kazistika gudizzjarja toffri l-ezempju ta' paraguni libelluzi ma Guda, Shylock etc. (GATLEY p. 32; FOLKARD "The Law of Slander and Libel" p. 165). F'kazijiet simili ma hemmx bzonn li jigi pruvat ebda 'innuendo'*."**

Illi umbaghad kif del resto jaqblu l-partijiet il-kwerelant ma ssemma bl-ebda mod fid-dijarju ta' Ciro del Negro w bil-fatt li fl-istess kitba kien hemm riferenza ghal huh, hadd ma kellu jassocja lill-kwerelant ma xi cirku ta' hbieb tal-hbieb li wiehed minnhom kien instab hati ta' traffikar ta' droga. Ara kieku r–ritratt kien ta' Joe Galea li jissemma fid-dijarju, forsi kien ikun hemm bazi li wiehed jghid li l-editur kien qed jiskarika l-oneru li jinforma l-pubbliku dwar min hu dan Joe Galea li qed jissemma fid-dijarju. Imma li jissemma persuna u fir-ritratt jidher huh , semplicement ghax dan hu fl-arena politika ma jammontax ghall-informazzjoni tal-pubbliku , imma ghall-insinwazzjoni mill-aktar diretta li dak il-politiku hu imcappas b' xi mod f'cirku ta' hbieb li wiehed minnhom hu traffikant.

Ghalhekk meta fl-apprezzament dwar il-fatti l-Ewwel Qorti rriteniet li l-kontenut taz-zewg pubblikazzjonijiet kienu minnhom innifishom ingurjuzi , kienet korretta u

din il-Qorti ma tarax li ghandha tirrimpjazza dak l-apprezzament tal-provi bi xi gudizzju taghha divers.

Ikkonsidrat;

Illi pero' l-appell ma jirrigwardax biss l-apprezzament tal-provi *ut sic* imma ukoll l-interprtetazzjoni li trid tinghata lil dawn il-provi fid-dawl tal-gurisprudenza recenti aktar liberali fir-rigward ta' proceduri kemm civili kif ukoll kriminali taht il-ligi tal-Istampa.

Illi kif ben jissottometti l-appellant fir-rikors tal-appell tieghu, kien hemm zviluppi fil-mod li bih il-Qrati qed iharsu lejn kazijiet ta' ingurja jew malafama, kemm bil-fomm kif ukoll bl-istampa, fejn is-soggett passiv tar-reat ikun bniedem maghruf fil-hajja pubbliku, partikolarment fil-qasam tal-politika, tat-trade unions u t' istituzzjonijiet gholjin ohra. Bizzejjed li wiehed jara s-sentenza fil-kawza "Anglu Fenech vs. Carmelo Callus" **[4.2.1994] " (Appell Civili) li fiha gew enuncjati principji li ftit wara gew ekeggjati w elaborati fis-sentenza ta' din il-Qorti diversament preseduta fil-kawza "**Il-Pulizija vs. Onor. Dr. Guido De Marco", **[27.7.1994], (fejn ghalkemm il-proceduri ma kienux taht il-ligi tal-Istampa imma taht il-Kodici Kriminali, uhud mill-akkuzi kienu wkoll jirrigwardaw akkuzi ta' ingurja ta' persuni politici w ufficjali pubblici). Hu veru ukoll li hemm sensiela ta' sentenzi recenti kemm fil-kamp civili kif ukoll fil-kamp kriminali li segwew il-linji traccati fiz-zewg sentenzi fuq citati , kif jirrileva l-appellant fir-rikors tal-appell tieghu.**

Pero' mill-banda l-ohra l-kwerelant appellat , a sua volta, ukoll issenjala ghadd ta' sentenzi fejn il-Qrati sabu li kienet tirrizulta l-ingurja reklamata anki f' kazijiet minnhom fejn il-vittma tal-ingurja kienet tappartjeni ghall-kategoriji ta' nies fil-hajja pubblika kif fuq imsemmi u dana anki wara li qiesu dawn l-izviluppi recenti fl-gurisprudenza in materja.

Hekk, kif qalet il-Prim' Awla tal-Qorti Civili fis-sentenza taghha "Joe Galea vs. Joe Mifsud" **[17.3.2004] (per. Ph. Sciberras J.) :-**

"….jigi ribadit il-principju ormai saldament ankrat f' bosta decizjonijiet fuq il-materja …..illi f' kazijiet ta' din ix-xorta jikkonkorru simultanjament zewg drittijiet tutelabbli . Dan johrog bil-wisq car proprju mill-ewwel dispozizzjoni tal-Kapitolu IV tal-Kostituzzjoni li jittratta dwar id-drittijiet u l-libertajiet tal-individwu, ex-Artikolu 32, kombinat ma l-Artikolu 41 , kif ukoll mill-Artikolu 10 ta' l-Ewwel Skeda ta' l-Att Dwar il-Konvenzjoni Ewropea (Kapitolu 319) . In succinct fihom jinghad illi d-dritt fundamentali ta' l-individwu hu soggett ghar-rispett u d-drittijiet ta' haddiehor u ta' l-interess pubbliku , inter alia, ghal-iskop ta' din il-kawza , ir-reputazzjoni u l-harsien taghha . Kif drabi ohra imtenni mill-Qrati Taghna , anki fuq l-istregwa ta' decizjonijiet tal-Qorti Ewropea, dak li ghandu jigi ricerkat f' dawn il-kawzi huwa "l-bilanc li kellu jkun hemm bejn l-interess tal-individwu li jipprotegi r-reputazzjoni professjonali u l-integrita' tal-karattru tieghu u l-interess pubbliku li jkun informat fuq materji li legittimament kienu jolqtu d-divulgazzjoni ta' informazzjoni dwar materji gravi li jikkoncernaw l–opinjoni pubblika" (_Perit Duminku Mintoff vs. Dr. Joe Brincat et"_ ***, Qorti Kostituzzjonali , 8 ta' Jannar, 2001) " .*** **Din il-Qorti taqbel ma dawn il-principji.**

Izda meta dik il-Qorti lliberat lill-konvenut Mifsud , dan ghamlitu ghaliex fil-pubblikazzjoni nkriminata ma kien ghamel ebda kumment jew espressjoni jew ta' xi opinjoni dwar il-fatti riportati li kienu jikkoncernaw lill-attur f' dik il-kawza ta' danni civili li jemanaw minn libel. Hemm il-konvenut fi kliem dik il-Qorti : ***"kien illimita ruhu biex jiddeskrivi l-fatti kif zvolgew skond l-investigazzjoni u l-procediment penali u bl-ebda mod ma jidher li tbieghed minn dan ir-rakkont jew b' xi mod ipprova jinfluwenza lill-qarrej b' xi opinjoni tieghu."*** (emfasi ta' din il-Qorti)

Inoltre l-Qorti ziedet tghid li l-konvenut Mifsud f' dik il-kawza "*ma naqasx milli fil-ktieb tieghu jannota l-izmentita a tempo debito ta' l-attur ghal dak riferenzjat dwaru fid-dijarju ta' Ciro del Negro u sahansitra ppublika … l-affidavit guramentat ta' l-istess attur , flimkien max-xhieda minnu moghtija fil-proceduri penali kontra Meinrad Calleja…*"

Pero' f' dan il-kaz ghandna sitwazzjoni ghal kollox differenti. Hawn non si tratta ta' rakkont preciz u akkurat ta' x' irrizulta fi procediment penali w tal-kontenut ta' dokumenti hemm esebiti , kif kien il-kaz fil-kawza appena citata. Hawn ghandek partit politiku, ovvjament bl-agenda politika tieghu, li kkonfezzjona w kkompona "avviz jew "reklam" viziv, li fih dahhal ritratt ta' persuna politika avversa, li hu pacifiku li ma ssemietx fid-dijarju ta' Ciro del Negro, u dan ir-ritratt gie mpoggi hdejn persuna ohra, li semmiet fid-dijarju bi vlegga li torbtu mieghu, w bi skritt li jghid "il-Hbieb tal-hbieb" , meta wiehed mir-ritratti l-ohra li jiccirkondaw it-test riprodott mid-dijarju hu ta' traffikant tad-droga .

Ghalhekk hawn non si trattava ta' komunikazzjoni ta' informazzjoni ta' interess lill-pubbliku imma pjuttost ta' manipulazzjoni tal-istess informazzjoni biex minnha jigi estrapolat argument li ladarba **hu** l-kwerelant odjern kien imsemmi f' dijarju fuq pagna li fuqha kien jissemma ukoll traffikant tad-droga, ifisser x' ifisser dan , allura **huh**, Ministru tal-Gvern tal-gurnata, huwa jew jista' jkun ukoll involut b' xi mod f' xi cirku ta' hbieb li wiehed minnhom hu traffikant tad-droga. Dan hu "the sting of the libel" f' dan il-kaz u zgur li mhux dan iridu jipprotegu w jittutelaw il-Qrati fil-bilanc li ghandu jinzamm bejn id-dritt tal-protezzjoni tal-integrita' ta' persuna – anki persuna politika – u d-dritt ormai rikonoxxut tal-istampa li tikkomunika lill-pubbliku informazzjoni t' interess generali.

Illi kif gie ben ritenut mill-Prim' Awla tal-Qorti Civili (Per. R. Pace J.) fil-kawzi ta' libell fl-ismijiet "Dr. Joseph Troisi vs. Rev. Fr. Emmanuel sive Noel Grima et" **[3.10.2000]; "**Prof. Anthony Debono vs. Rev. Fr. Emm. sive Noel Grima et" **[3.10.2000] ;** "Emmanuel sive Lino

Zahra vs. Rev. Fr. Emm sive Noel Grima et.” **[3.10.2000] u** “Joseph Caruana vs. Rev. Fr. Emm. sive Noel Grima et” **[3.10.2000], li kollha gew konfermati in toto mill-Qorti tal-Appell fl-10 t’ Ottubru, 2003 :-**

“..certament li l-liberta’ tal-espressjoni ma ghandhiex tkun licenzja sabiex wiehed liberament jattakka , bla ebda provi u fondament , ir-reputazzjoni u l-unur ta’ bniedem iehor , stante li n-natura stess tad-drittijiet fundamentali , ghandha, ai fundus, ir-rispett lejn il-hajja u r-reputazzjoni umana, anzi jinghid li r-reputazzjoni ta’ u l-fama tal-bniedem u l-protezzjoni taghha hija l-emanazzjoni u fl-istess hin il-kulmine tad-dinjita’ stess tal-istess bniedem”

“Illi dan l-apprezzament tal-Qorti qed jigi moghti taht il-konsiderazzjonijiet maghmula ukoll fis-sentenza “*Onor. Dr. Philip Muscat vs. Victor Camilleri et****” (A.C. 19 ta’ Mejju 1995 – LXXIX . ii. 487) fejn inghad illi bl-introduzzjoni tal-Kap. 319 sar “tibdil fondamentali fil-gurisprudenza ta’ din il-Qorti fil-materja ta’ ingurja in kwantu din tkun diretta lejn l-awtoritajiet specjalment dawk governattivi, u dan sabiex kemm il-ligi kif ukoll id-decizjonijiet ta’ dawn il-Qrati jkunu konformi mall-hsieb u decizjonijiet tal-Qorti Ewropea ghad-Drittijiet tal-Bniedem in materja ta’ liberta’ tal-istampa . Dan il-kambjament radikali sar kemm fil-kamp penali kif ukoll fil-kamp civili ….(fejn) dawn il-qrati segwew it-triq murija mill-Qorti Ewropea fil-****Lingens Case* ***sa mill-1986”***

“Illi taht dawn il-konsiderazzjonijiet jirrizulta li hija regola ormai li min qieghed jokkupa kariga pubblika, f’ demokrazija, huwa tenut li jirrikonoxxi kritika anki harxa ta’ l-operat tieghu, pero’ tali kritika qatt ma ghandha twassal sabiex jigu attribwiti fatti mhux veri lil persuna bl-iskop li tali persuna tigi malafamata , ingurjata u redikolata pubblikament , u t-“test” ghal dan xorta jibqa’ kif “a reasonable fair minded man” cioe’ “the reasonable man, of normal intelligence, possessed of a degree of knowledge of current circumstances” ihares u jifhem l-istess artikolu” (Hedley vs. Tabone” – 7 ta’ Frar 1953 – “Mintoff vs.

Schembri" – 7 ta' Frar, 1953) u ghal dan it-"test" mhux "importanti li wiehed jara x' kellhom f' rashom il-kwerelati meta l-artikolu in kwistjoni gie miktub u stampat, imma importanti huwa li wiehed jara x' jifhem ic-cittadin ordinarju, ta' intelligenza normali, meta jaqra l-artikolu in kwistjoni " (**Onor. Dr. G. Cassar vs. Dr. Joseph Muscat"* ***– 22.07.1985) "

"Illi mela jidher car illi ghalkemm wiehed jista' jaghmel kritika anki harxa fuq l-operat ta' persuna f' pozizzjoni pubblika , dan ma jfissirx li b' daqshekk wiehed ghandu l-liberta' li jattribwixxi fatti mhux pruvati u ingurjuzi lill-istess persuna , ghaliex il-liberta' tal-espressjoni ghandha l-limiti taghha , fid-dritt tal-persuna li tiddefendi isimha u l-unur taghha, specjalment meta tali fatti allegati jew insinwati assolutament ma jigux ippruvati u ma jezistux."

Meta umbaghad ikkonfermat dawn is-sentenzi il-Qorti tal-Appell qalet hekk :-

".. f' socjeta' moderna , a differenza ta' forsi ghoxrin , tletin jew sittin sena ilu, certu kummenti jitqiesu li ma humiex ingurjuzi . <u>Meta pero' flok kummenti (jew opinjoni) ikollok allegazzjoni jew insinwazzjoni ta' fatti fihom infushom ingurjuzi u li ma jirrizultawx sostanzjalment pruvati, anki fis-socjeta' moderna u demokratika</u> jibqa' validu l-kumment tal-Imhallef Kennedy fil-kawza Peter Walker Ltd. vs. Hodgson **: "Where the words which are alleged to be defamatory allege , or assume as true , facts concerning the plaintiff which the plaintiff denies , and which either involve a slanderous imputation in themselves , or upon which the comment bases imputations or inferences injurious to the plaintiff , it is settled law that the defence of fair comment fails unless the comment is truthful in regard to its allegation or assumnption of such facts." [1909] 1 K.B. at p. 256] (sottolinear ta' din il-Qorti)**

L-istess gie ritenut mill-Qorti tal-Appell fis-sentenza taghha fil-kawza " Onor. Perit Charles Buhagiar vs. Ray Bugeja fil-kwalita' tieghu ta' editur u stampatur tal-gurnal

"The Malta Independent" **[25.5.2001] meta kkonfermat sentenza tal-prim' istanza kontra l-konvenut appellant f' kawza ta' libel :-**

"…il-parti tejorika fl-aggravju tal-appellant bazata fuq enunzjazzjoni ta' principji li jirregolaw il-liberta' tal-istampa kif eleborata mis-sentenzi tal-Qorti Ewropea , issir priva minn kull sinifikat u sustanza. Dana ghaliex filwaqt li elenku tal-kawzi maghmul mill-appellant hu indubbjament wiehed aggornat , is-sentenzi kollha minnu citati huma bazati fuq il-premessa sine qua non illi l-fatti f' kull wiehed minn dawn il-kawzi esteri tal-libell kienu sostanzjalment korretti. Dana anki fejn il-kummenti dwar dawk il-fatti kienu mill-aktar atroci , jweggghu , azzardati u forsi ukoll ingustifikati. Hekk kien il-kaz ta' *Lingens* ***. Hekk ukoll kien il-kaz*** *Jersild****…."***

"Il-gurisprudenza Ewropea infatti ma abbandunatx il-massima sagramentali li l-fatti huma sagri u l-kummenti huma liberi. Jekk xejn illustrathom sal-punt illi tesigi biss illi l-fatti jkunu <u>sostanzjalment</u> veri filwaqt li estendiet u ghadha qed testendi l-parametri tal-limiti tal-kumment specjalment fil-konfront ta' persuni fil-hajja pubblika u fuq materja ta' interess pubbliku anki lill hinn sewwa minn dak li kien qabel accettat bhala legittimu . Din il-gurisprudenza illum sabet eku fil-gurisprudenza Maltija u din il-Qorti bl-ebda mod ma trid tiftiehem li qeghda tirrestringiha jew tirripudjha. Trid biss tafferma l-principju illi l-liberta' tal-istampa ma timplikax licenzja ghall-ingurja b' addebiti ta' fatti foloz intizi biex ihammgu l-fama u l-integrita' ta' haddiehor u pubblikati minghajr l-icken sforz ta' verifika."

Fl-ahhar pronuncjament taghha recentissimu l-istess Qorti tal-Appell fil-kawza "Dr Sandra Caruana vs. Joe Mifsud" **[24.9.2004] fejn il-konvenut appellant ukoll ipprova jirrifugja ruhu wara l-insenjament tal-gudizzji tal-Qorti Ewropea f' kawza ta' libel , irriteniet li :-**

"L-appellant jaghmel riferenza ghal sensiela ta' sentenzi (aktar 'l fuq imsemmija f' dan il-gudikat) moghtija mill-Qorti ta' Strasbourg dwar il-liberta' tal-espressjoni garantita bl-Artikolu 10 tal-Konvenzjoni Ewropea . Din il-Qorti taqbel li huwa lecitu , hafna aktar milli qatt kien, skond il-gurisprudenza kif zviluppat matul iz-zminijiet , li tikkritika kemm trid , dment li din issir entro certi limiti u li l-liberta' ma tissarrafx f' libertinagg u f' irresponsabilta' b' tali mod li persuna tigi assoggettata ghal addebiti foloz li jistghu jwasllu biex joskurawha f' ghajnejn il-pubbliku . Il-liberta' t' espressjoni, m'hijiex xi licenzja li wiehed jghid li jrid minghajr kontroll. Id-dritt invokat mill-appellant huwa soggett ghal certu kondizzjonijiet . Hekk per ezempju , fil-kaz Bladet Tromso and Stensaas v. Norway [20 ta' Mejju, 1999] il-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem esprimiet ruha hekk :-

"Article 10 of the Convention does not, however, guarantee a wholly unrestricted freedom of expression , even with respect to press coverage of matters of <u>serious public concern</u> . Under the terms of paragraph 2 of the Article the exercise of this freedom carries with it "duties and responsibilities" , which also apply to the press. …By reason of the "duties and responsibilities" inherent in the exercise of the freedom of expression , the safeguard afforded by Article 10 to journalists in relation to reporting on issues of <u>general interest</u> is subject to the proviso that they are acting in good faith in order to provide <u>accurate and reliable</u> information in accordance with the ethics of journalism." (para. 65) **(sottolinear *ta'* dik il-Qorti).**

Fid-dawl ta' dak kollu fuq espost u fid-dawl ta' din ir-rassenja tal-aktar gurisprudenza recenti in materia , u konsidrat il-fatt li l-kwerelant , kif hu pacifiku , ma ssemmiex fid-dijarju ta' Ciro del Negro, jidher car li z-zewg pubblikazzjonijiet, ghalkemm kienu jittrattaw materja ta' "serious public concern", kienu intizi biex ihammgu jew ipoggu in dubju l-integrita' personali tal-kwerelant u ghalhekk meta l-appellant, bhala editur ta' gurnal, assuma r-responsabbilta li jippublikhom fil-gurnal tieghu,

rrenda ruhu passibbli ghas-sanzjonijiet kontemplati fil-ligi tal-Istampa ghal min jaghti malafama lil haddiehor.

Ghal dawn il-motivi, l-appell qed jigi michud u s-sentenza appellata qed tigi konfermata.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------